

1. Elaborat en bonic
mitjans J.F.

Original Sept.
Octubre 80

ESCOLA UNIVERSITÀRIA DE FORMACIÓ DEL PROFESSORAT D'EGB. ST. CUGAT.

CURS 1980-81

PEDAGOGIA 3er.

LLISTA DE TREBALLS PROPOSATS

Aquesta llista, tot i ésser indicativa, ha d'interpretar-se en el seu caràcter concret. Recull l'experiència d'uns quants anys que ens fa pensar que els treballs que s'hi proposen són els que han resultat més assequibles a l'hora d'equilibrar teorització i verificació pràctica. D'altra banda, han estat treballs valorats positivament per aquells que els han dut a terme.

Les xifres que serveixen per a classificar-los responen a diversos apartats del programa d'acord amb l'índex següent:

1. Els nois i el grup-classe.
2. El mestre.
3. El projecte.
4. La comunicació.
5. L'aprenentatge.
6. L'organització de la classe.
7. La regulació.

1.1 Esquema d'observació d'un noi.

Confecció d'un guió que permeti l'observació d'un noi en tots els seus aspectes i en el seu desenvolupament.

Apliació del guió a un o més cassos concrets.

Aquest treball pot ésser útil com a pas prèvi en els treballs 1.2, 1.3, 3.1, 3.3 (molt important) i 5.2.

Bibliografia:

Cots, J. i Roig A.M^a. L'observació dels nois a l'escola. Ed. Nova Terra, Barcelona.

Driscoll, G. L'estudi del comportament dels infants. Ed. Nova Terra. Barna.

Mucchielli, R. La personalidad del niño. Nova Terra. Barna.

Osterrieth. Psicologia infantil. Ed. Morata. Madrid.

Pulaski, M. A. Per a comprendre Piaget. Ed. 62. Barcelona.

Funes, J. i altres. El noi de 2ª etapa. Rosa Sensat i Ed. 62 Barcelona. 1980.

1.2 Esquema d'observació d'un grup-classe.

Confecció d'un esquema d'observació d'un grup-classe que contempli diversos aspectes i que permeti de veure la relació que hi ha entre uns i altres,

Aspectes a considerar serien: composició del grup, història, estructura de les relacions, hàbits, normes, presa de decisions, control, organització, etc.

Aquest treball pot ésser complementari als 1.3 i 1.4.

Bibliografia:

Mucchielli, R. Dinámica de grupos. Ibérico europea de ediciones. Bilbao.

Bany M. i Johnson L. La dinámica de grupos y la educación. Ed. Aguilar. Madrid.

Moraleda, M. Sociodiagnóstico del aula. Ed. Marova. Madrid.

Guions de pràctiques de l'Escola.

Mailhiot. Dinámica y génesis de los grupos. Ed. Marova. Madrid.

1.3 Mesura de les relacions al grup-classe.

Aplicació de les tècniques sociomètriques a la comprensió de l'estructura i dels processos que es donen a la classe.

Ha de tractar-se d'un treball de tipus comparatiu:

- sigui la comparació de la situació d'un grup en dos moments diferents,
- sigui la comparació entre grups del mateix nivell pertanyents a escoles diferents,
- sigui la comparació entre diferents grups d'una mateixa escola.

La interpretació dels resultats ha de contemplar la història del grup i la incidència de factors externs.

Bibliografia:

Veure la citada a 1.2.

Apunts del Departament de Pedagogia.

Arruga, A. El test sociométrico. Ed. Herder. Barcelona.

Toesca, Y. La sociometría en la educación básica. Ed. Narcea. Madrid.

Perspectiva Escolar nº 18. El noi marginat.

1.4 Estudi de l'evolució d'un grup-classe.

Anàlisi dels canvis protagonitzats per un grup concret al llarg d'un període ben definit: un curs, una etapa, etc.

Pot fer-se seguint els models citats a 1.2 o a 1.3.

Veure la bibliografia corresponent a aquests treballs.

1.5 Sociograma del propi grup-classe a l'Escola Normal.

Veure la bibliografia citada a 1.3

2.1 Influència de la personalitat i de la orientació del mestre en el funcionament de la classe.

Es tracta de determinar com la forma d'ésser i l'orientació ideològica del mestre incideixen en allò que es produeix en la seva relació amb els nens.

Bibliografia:

- Landsheere, G. Los objetivos de la educación. Oikos-Tau. Vilassar de Mar.
- Landsheere, G. Cómo enseñan los profesores. Santillana. Madrid.
- Postic, M. Observación y formación de los profesores. Morata. Madrid.
- Abrahams, A. El mundo interior del docente. Ed. Promoción cultural.
- Mosse-Bastide, R.M. La autoridad del maestro. Studium. Madrid.
- Snyders, G. Pedagogía progresista. Ed. Marova. Madrid.
- Mailhiot, B. Dinámica y génesis de los grupos. Ed. Marova. Madrid.
- Perspectiva Escolar nº 33. Autoritat i autoritarisme.
- Perspectiva Escolar nº 41. Fer de mestre.

2.2 Observació i valoració de les actuacions concretes del mestre i de la seva repercussió en el funcionament de la classe.

Aquest treball pot fer-se en tres fases:

- 1ª Construcció d'un model conceptual basat en els materials que aporten Landsheere i Postic (vid. bibliografia 2.1).
- 2ª Utilització d'aquest model per a intepretar els documents disponibles en els que s'exposen experiències d'escola.
- 3ª Havent matissat ebs models conceptuals mitjencant la lectura analítica menada a la 2ª fase, aplicar-los a l'observació de classes concretes.

Bibliografia:

Veure la citada 2.1.

- Lodi, M. Crónica pedagógica i El país errado. Làia. Barna.
- Makarenko, A.S. Poema pedagógico. Planeta. Barcelona.
- Bernardini, A. Diario de un maestro. Fontanella. Barcelona.
- Doménech, A. El grup-classe, realitat pedagógica. Recull dels premis Ramon Lull de l'ICE de la UAB, any 1979.

- 2.3 Diferents formes d'organització de l'equip d'escola i les repercussions que tenen a la vida de les classes.

Bibliografia:

- Alfieri, F. El oficio de maestro. Avance. Barcelona.
- Seminario de Pedagogía de Valencia. Por una reforma democrática de la enseñanza. Avance. Barcelona.
- Sánchez de Horcajo, J.J. La gestión participativa de la enseñanza. Narcea. Madrid. 1977.
- Owen, R.C. La escuela como organización. Santillana. Madrid.
- Dougears, H. Organización escolar moderna. Ed. Magisterio Español. Madrid.
- Darder, P i López J.A. Materials d'enquesta per a l'avaluació de centres.

- 3.1 Relacions de la classe amb el medi.

Anàlisi de les realitats -i de les possibilitats- de l'obertura de la classe al seu entorn material i social.

El treball pot fer-se en tres fases:

- 1ª Establiment d'un model teòric.
- 2ª Comprovació o matització d'aquest model amb la pràctica que ha estat escrita per alguns mestres (vid. bibliografia citada a 2.2).
- 3ª Apliació del resultat de les anàlisis precedents a l'observació de classes concretes i a la formulació d'una proposta.

Bibliografia:

- Ciari, B. Modos de enseñar. Ed. Reforma de la Escuela. Barna.
- Alfieri, F. El oficio de maestro. Avance. Barcelona.
- Alfieri i altres. Profesión maestro. Ed. Reforma de la Escuela. Barcelona.
- Hannoun, H. El niño conquista el medio. Kapelusz. México.
- Giner, S. Sociología. Ed. 62. Barcelona.
- Piaget, J. Psicología y Pedagogía. Ariel. Barcelona.

- Fourcade, R. Hacia una renovación pedagógica. Cincel-Kapelusz. Cuadernos de Pedagogía nº 10. Razones pedagógicas de la investigación del medio.
- Reforma de la Escuela nº 2. Xosé Baluxa i Millan Martínez. Vila-rodona, la escuela es de todo el pueblo.
- Reforma de la Escuela nº 3. Escuela Icària. La plaza pública del barrio, nuestro patio.
- Reforma de la Escuela nº 7. Escuela Cossetània. El Carnaval de Vilanova.

3.2 Influència dels Mass-Mèdia a l'escola. Tractament per part del mestre.

Es tracta d'abordar la influència que els mitjans de comunicació de masses exerceixen sobre els nois, especialment la TV i de plantejar-se quina pot ésser l'actitud i l'actuació dels mestres enfront d'aquest fenomen.

Bibliografia tècnica:

- Busquets, Ll. Para leer la imagen. Ed.
- Taddei, N. Educar con la imagen. Ed. Marova, Madrid.
- Gubern, R. El lenguaje de los cómic. Península. Barcelona.72
- Gubern, R. Historia del cine. Lumen. Barcelona.
- Coma, J. Los cómics del siglo XX. Guadarrama. Madrid.
- Coma, J. Del gato Félix al gato Fritz. Ed. Gustavo Gili. Barcelona.
- Gasca, L. Los cómics en España. Lumen.
- Gasca, L. Tebeo y cultura de masas. Ed. Prensa española.
- Eco, U. Apocalípticos e integrados ante la cultura de masas

Bibliografia pedagògica:

- Liebert, Neale i Davidson. La televisión y los niños. Fontanella. Barcelona.
- Perspectiva Escolar nº 31. La televisió i el nen.
- Perspectiva Escolar nº 39. Utilitzem els audiovisuals!

Reforma de la Escuela nº 7. Asunción Lissón. Televisión y educación.

Reforma de la escuela nº 11. Taller de Arte 7. Una experiencia pedagógica y creativa sobre el cine.

Cuadernos de Pedagogía nº 25. El diario en la escuela.

C. de Ped^a nº 38. Cine y educación.

C. de Ped^a nº 61. Los teleniños.

3.3 Elaboració i preparació d'un curs.

Es tracta de situar-se enfront d'una problemàtica ben concreta: uns nens determinats, una escola, un barri o poble, i de fer el disseny d'un curs sencer.

El treball ha de fer esment de tots aquests elements:

- . trets pròpis de l'edat dels nois,
- . trets propis del barri o poble,
- . recursos i necessitats més característics d'aquesta situació,
- . continguts i coneixements,
- . aspectes instrumentals d'aprenentatge,
- . hàbits i normes,
- . esbós d'organització de la classe

El treball ha de recollir un projecte global així com el tractament detallat d'una part d'aquest.

Bibliografia:

Mucchielli, R. La personalidad del niño. Nova Terra. Barcelona
Osterrieth. Psicología infantil. Ed. Morata. Madrid.

Pulaski, M.A. Per comprendre Piaget. Ed. 62. Barcelona.

Bany, M. i Johnson L. Dinámica de grupos y educación. Aguilar. Madrid.

Funes, J. i altres. El noi de 2ª etapa. Rosa Sensat. Barna.

Dottrens. La enseñanza individualizada. Kapelus. México.

Aebli, H. Una didáctica fundada en la psicología de Jean Piaget.

Freinet, C. Por una escuela del pueblo. L'Àia. Barcelona.

Freinet, C. Els plans de treball. L'Àia. Barcelona.

Freinet, C. Modernitzar l'escola. L'Àia. Barcelona.

Reforma de la Escuela nº 10. Tolosana, C. i López J.A. La programación en la escuela. Cavallini, G. Ocasionalidad y oportunidad didàcticas.

Ref. Escª. nº 20. Programar la programación.

Refª de la Escª nº 22. Pujol, J. i Nadal, M. Programar se escribe en presente de indicativo.

4.1 Anàlisi de les interaccions que es produeixen entre els nens o entre els nens i el mestre.

Es tracta de contemplar analíticament els processos de comunicació que s'estableixen a la classe tant en el seu aspecte estructural -quí comunica amb qui- com en el seu aspecte de contingut - què és allò que es comunica.

Aquest treball implica documentar-se sobre les tècniques d'anàlisi dels processos de comunicació i, posteriorment, aplicar aquestes tècniques a l'estudi d'una classe concreta.

Bibliografia:

Amado, G. La comunicación en los grupos. Ed. El Ateneo. Buenos Aires.

Franch, J. Comunicació-Educació. Nova Terra. Barcelona.

Moraleda, M. Sociodiagnòstico del aula. Marova, Madrid.

Varis. Dinámica de grupos para educadores. Ediciones S.M. Madrid.

Freinet, C. Les invariants pedagògiques. L'Àia. Barcelona.

Vàquez, A. i Oury F. Hacia una pedagogía del siglo XX. Ed. siglo XXI. México.

Castilla del Pino, C. La incomunicació. Ed. 62. Barcelona.

Aranguren, J.L. La comunicación humana.

4.2 Paper i formació de l'afectivitat en el grup-classe.

Aquest treball preten d'endinsar-se en el procés d'esbrinar fins a quin punt unes dones relacions afectives poden condicionar i potenciar el treball, la qualitat de la vida i el rendiment a l'escola.

Bibliografia:

- Com que el contingut del treball recull elements ja enclosos a 1.3 i a 4.1, hom pot començar per la citada en aquests.
- Peretti, A. Libertad y relaciones humanas. Ed. Marova. Madrid
- Peretti, A. Las contradicciones de la cultura y de la pedagogía. Studium. Madrid.
- Mauco, G. Educació afectiva y caracteriològica de l'infant. Nova Terra. Barcelona.
- Bettelheim, B. Con el amor no basta. Nova Terra, Barcelona.
- Jones. La fantasía y el sentimiento en la educación. Nova Terra. Barcelona.

5.1 L'interés i la motivació.

Es tracta d'aprofundir en la funció que aconsegueixen en el procés d'aprenentatge els interessos i les motivacions dels nois i de fer-ne una valoració molt matissada.

Com que es tracta d'una qüestió que sovint és abordada superficialment, té molta importància de valorar-ne amb precisió les possibilitats i les limitacions.

Bibliografia:

- Piaget, J. Psicología y Pedagogía. Ariel. Barcelona.
- Piaget, J. Seis estudios de Psicología. Seix y Barral. Barna.
- Ciari, B. Modos de enseñar. Reforma de la Escuela. Barcelona.
- Rogers, C. Libertad y creatividad en la enseñanza. Paidós. Buenos Aires.
- Fourcade. La motivación en la enseñanza. Narcea. Madrid.
- Recomanadíssima una lectura de les experiències exposades per Mario Lodi i Albino Bernardini (vid. 2.2).

5.2 Les dificultats d'aprenentatge.

Aquest problema pot abordar-se des de dos punts de vista que, de fet, són complementaris:

- les arrels de les dificultats; socioeconòmica, cultural, orgànica, etc.
- les manifestacions concretes del bloqueig i del retard escolar i la seva relació amb situacions de marginació a la classe.

Es tracta d'un problema que ha de plantejar-se sabent quins són els límits d'un treball com aquest i que hauria d'orientar-se al coneixement de nens concrets amb dificultats i a l'ajut d'aquests nens, més que no pas a les grans teoritzacions.

Bibliografia:

- Angel, C. Les difiultats d'aprenentatge a l'escola. Nova Terra. Barcelona.
- Renau, M^oD. La inadaptació a l'escola. Nova Terra, Barcelona.
- Perspectiva Escolar nº 1. Les dificultats del nen a l'escola.
- Perspectiva Escolar nº 18. El noi marginat.
- Perspectiva Escolar nº 38. Dificultats de llenguatge.
- Perspectiva Escolar nº 42. L'agressivitat.
- Cuadernos de Pedagogía nº 12. Patología del niño, patología de la escuela.
- Bonboir, A. Pedagogía correctiva. Morata. Madrid.
- Brueckner i Bond. Diagnóstico y tratamiento de las dificultades de aprendizaje. Rialp. Madrid.
- Kephart, N. El alumno retrasado. Ed. L. Mirasol. Barcelona.
- Nash, R. Qué ocurre en las aulas?. Narcea. Madrid.
- Bodin, P. La adaptación del niño al medio escolar. Kapelusz. Buenos Aires.

5.3 La problemàtica de l'avaluació

L'avaluació és un fet del que se'n poden fer utilitzacions ben diferents: des de constituir-ne un mecanisme coactiu o de selecció fins a fer-ne un estri útil en el curs del procés d'aprenentatge.

Es tracta d'establir-ne els camps, de definir-ne les coordenades positives i de cercar -o eventualment construir- tècniques concretes.

Bibliografia:

- Sawin, E. Técnicas básicas de evaluación. Ed. Magisterio Español. Madrid.
- Landsheere, G. Evaluación continua y exámenes. Ed. El Ateneo. Buenos Aires.

Landsheere, G. Los objetivos de la educación. Oikos-Tau. Vilas
sar de Mar.

Lafourcade, P. Evaluación de los aprendizajes. Cincel.

Fermín, M. La evaluación, los exámenes y las calificaciones.
Kapelusz. Buenos Aires.

Reforma de la Escuela nº 7. Sala, C. i Turró, C. La evalua-
ción.

5.4 La metodología científica.

El problema de fer assequible als nois una investigació sis-
temàtica i d'obrir a la classe àrees de treball veritable-
ment científic adequades a les seves possibilitats.

Evidentment, no es tracta únicament de la recerca de recursos
didàctics o d'animació del grup, sinò, fonamentalment, de
l'elaboració d'unes actituds, d'unes formes d'organització
i d'uns processos de raonament.

Tonucci, F. La escuela como investigación. Reforma de la Es-
cuela. Barna.

Tonucci, F. Por una escuela alternativa. GREC. Guix.

Ciari, B. Modos de enseñar. Reforma de la Escuela. Barcelona.

Alfieri. Profesión maestro: I. Las bases. Reforma de la Es-
cuela. Barcelona.

Giardello, G. i Chiesa, B. Els instruments de la recerca i
Àrees de recerca a l'escola elemental. Avance. Barcelona.

Pujol, J. i Nadal, M. Articles apareguts a Guix, Reforma de
la Escuela.

Averbuj, E. Articles apareguts a Reforma de la Escuela i a
Cuadernos de Pedagogía.

Batllori, R. i Casas M. L'ensenyament de la Història. Tessi-
na llegida el maig de 1980 a l'UAB.

Hannoun, H. El niño comunista el medio. Kapelusz. B. Aires.

Perspectiva Escolar nº 27. Les ciències a l'escola.

Reforma de la Escuela nº 8. Agli, F. El cuestionario, cómo se
construye.

Cuadernos de Pedagogía nº 10. Razones pedagógicas de la investigación del medio.

C. de Pedª. nº 33. Las ciencias en la escuela.

6.1 Estudi dels dispositius d'organització i de gestió amb que compta una classe.

Això implica l'estudi dels diferents dispositius o institucions: consell o assemblea, cooperativa, impremta, grups de treball, distribució de responsabilitats, etc. per a definir-ne el contingut i la funcionalitat així com la intencionalitat educativa.

En un segon pas, cal plantejar-se quina és la forma de gestió d'aquests dispositius o institucions i quina ha d'ésser l'aportació del mestre segons l'edat dels nois.

Bibliografia:

Vasquez, A. i Dury, F. Hacia una pedagogía del siglo XX. Ed. Siglo XXI. México.

Freinet, C. Por una escuela del pueblo. L'àia. Barcelona.

Freinet, C. Las técnicas Freinet de la Escuela Moderna. Ed. Siglo XXI. México.

Freinet, C. Modernitzar l'escola. L'àia, Barcelona.

Cousinet, R. Un nuevo método de trabajo libre por grupos. Losada. Buenos Aires.

Eliade, B. La escuela abierta. L'àia. Barcelona.

Lobrot, M. Pedagogía institucional. Humanitas. Madrid.

Pettini, A. Celestín Freinet y sus técnicas. Sígueme. Salamanca.

Martí, M. El mestre de Barbiana. Nova Terra. Barcelona.

Barbiana, alumnes de l'escola. Carta a una mestra. Nova Terra. Barcelona.

Perspectiva Escolar nº 13. Participació dels alumnes a l'organització de l'escola.

Reforma de la Escuela nº 5. Rostagno, R. Los talleres en la escuela.

Refª de la Esc.ª. nº 10. Badenes P. y Turró C. Una experiencia de organización de la clase.

Refª. de la Escª. nº 12. Alarcón, J.L. Los talleres y la participación de los padres.

6.2 Anàlisi en profunditat d'una institució escolar concreta.

De les citades al treball anterior (consell, impremta, repartiment de responsabilitats, grups, etc.), estudiar a fons una de les institucions de gestió de la classe per a poder:

- establir quines possibilitats i limitacions presenta per als nens d'una edat donada,
- quina part ha de prendre el mestre en l'animació i en la regulació del funcionament institucional,
- quins conflictes o contradiccions presenta amb més freqüència i quin ús se'n pot fer per a ajudar el grup a progressar.

Bibliografia:

La citada a 6.1.

Piaget, J. El criterio moral en el niño. Fontanella. Barcelona.

Raymond-Rivière, B. El desarrollo social del niño y del adolescente. Herder. Barcelona.

Mucchielli, R. La dinámica de grupos. Ibéricoeuropea de Ediciones. Bilbao.

Mailhiot, B. Dinámica y génesis de los grupos. Merova. Madrid.

Limbo, E. Los grupos de jóvenes. Ed. Mensajero. Bilbao.

Limbo, E. El monitor y los grupos de jóvenes. Ed. Oriens. Madrid.

6.3 Relacions de la classe amb la resta de l'escola.

Es tracta de contemplar el funcionament institucional de la classe amb la resta de l'etapa o de l'escola i les institucions que configuren la dinàmica d'aquestes unitats més àmplies.

Bibliografia.

Vid. 6.1 i 6.2.

6.4 La disciplina.

Es tracta de plantejar-se la disciplina com una conquesta de la col·lectivitat i de veure quin paper ha de jugar el mestre en la creació d'un estil pròpi del grup i adequat a les seves circumstàncies situacionals i ambientals.

Bibliografia:

Veure la citada a 6.1 i 6.2.

Freinet, C. La educació moral i cívica. L'Àia. Barcelona.

Makarenko, A.S. Colectividad y educación. Nuestra Cultura.

Perspectiva Escolar nº 25. Actituds, hàbits i pautes de comportament.

Perspectiva Escolar nº 33. Autoritat i autoritarisme.

Reforma de la Escuela nº 9. Sala, C. El espontaneísmo: entre la libertad de los niños y la responsabilidad del maestro.

7.1 Els conflictes i els processos d'ajustament a la classe.

Es tracta de considerar de quina manera és possible d'impulsar el progrés del grup-classe basant-se en l'anàlisi dels problemes concrets que s'hi presenten i en l'actuació sobre aquestes àrees conflictives.

Pot abordar-se des de diverses perspectives:

- els hàbits, disciplina i normes de treball,
- el millorament de les relacions interpersonals entre els alumnes, entre els alumnes i el mestre o entre els alumnes i l'institúit,
- la creació de formes d'organització o d'institucions que siguin més útils i ajustades al grup que les precedents,
- la creació i posta en mans del grup d'instruments de regulació i d'autoavaluació.

La bibliografia hauria de determinar-se en funció de les àrees que el grup de treball decidís abordar.